

Základy speciální pedagogiky – ETOPIEDIE

Etopedie

- o Co je to etopedie?
- o Rozdíl mezi etopedií a ostatními speciálně pedagogickými disciplínami

Vývoj diferenciacie etopedie

	Obor	Podobor – specializace	Zaměření
počátky 20. stol.	Pedopatologie		Segregace
od roku 1948	Defektologie	Psychopedie	Norma
od roku 1963	Speciální pedagogika	Psychopedie	Reedukace, rehabilitace, kompenzace
od roku 1969	Speciální pedagogika	Etopedie	Výchova a vzdělání

Předmět etopedie

- o Děti/mladiství bez výraznějších problémů
- o Děti/mladiství v riziku PCHE
- o Děti/mladiství s problémy v chování
- o Děti/mladiství s PCHE

Vztah etopedie ke spolupracujícím oborům

- o Psychologie
- o Vývojová psychologie
- o Pedagogická psychologie
- o Sociální psychologie

- o Forezní psychologie
- o Pedagogika
- o Artefletika
- o Sociální pedagogika
- o Penologie
- o Penitenciární pedagogika

Rizikové faktory

- o **Rizika spojená s osobností dítěte**
- o - fyzické zdraví
- o - faktory vnitřních dispozic
- o - faktory sociálních kompetencí
- o - faktory emocionálního zaměření a prožívání
- o - temperament
- o - genetické faktory
- o - neurobiologické faktory
- o **Rizika spojená s rodinou dítěte**
- o - rodinné stresory
- o - funkčnost rodinného systému
- o - fungování rodičů
- o - násilí v rodině
- o - interakce mezi dítětem a rodičem

- o **Školní rizika**
- o - vstup do školy
- o - nedostatek pozitivní interakce
- o - sociální izolace

o **Rizika spojená se společností**

o - životní podmínky

o - patologické formy chování

Genetické riziko ADHD

https://www.youtube.com/watch?v=Myc-cqn_i20

PROBLÉMY V CHOVÁNÍ

Rozsah problému

Odchylka od normy

1) k osobnosti posuzovatele

2) k sociokulturním standardům

3) sociálnímu kontextu životní situace jedince - ekologie

Přístup k sobě samému

Malá stabilita v chování

- externí

- interní

Negativní ladění vztahů

- ve vztahu k druhým

- ve vztahu k sobě

PROBLÉM X PORUCHA

Proč je důležité rozlišit problémové chování od poruchového?

2 základní kategorie

- žák s problémy v chování

- žák s poruchou v chování

Tři základní aspekty mezi problémem a poruchou

MOTIVACE CHOVÁNÍ

V TRVÁNÍ PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

V INTERVENCI A REEDUKACI

MOTIVACE V CHOVÁNÍ

PROBLÉM

O svých problémech ví a chce je řešit
Normy nenarušuje úmyslně
Nálepku trpí

PORUCHA

Není s daným problémem v konfliktu
Nepřijímá normy
Nepocituje vinu za vlastní jednání

TRVÁNÍ PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

PROBLÉM

Problémy jsou krátkodobé
Projevují se v určitých periodách
Jsou důsledkem nezvládnutých konfliktů s okolím

PORUCHA

Porušuje normy dlouhodobě
Nežádoucí chování se prohlubuje

PORUCHY CHOVÁNÍ A EMOCÍ – KLASIFIKACE

- **Mezinárodní klasifikace nemocí 10. revize (1993) – F90 – F98**
- **Hyperkinetické poruchy (F90)**
- **Poruchy chování (F91)**
- Porucha chování ve vztahu k rodině
- Nesocializovaná porucha chování
- Socializovaná porucha chování
- Porucha opozičního vzdoru
- **Smíšené poruchy chování (F92)**
- Depresivní porucha chování

- Jiné smíšené poruchy chování a emocí
- **Emoční poruchy (F93)**
- Separáční úzkostná porucha v dětství
- Fóbická úzkostná porucha v dětství
- Sociální úzkostná poruchy v dětství
- Porucha sourozenecké rivality
- Jiné poruchy emocí
- **Poruchy sociálních vztahů (F94)**
- Elektivní mutismus
- Reaktivní porucha příchyllosti
- Desinhibovaná porucha příchyllosti
- **Tikové poruchy (F95)**
- Přejídná tiková porucha
- Chronická motorická nebo vokální tiková porucha
- Kombinovaná tiková porucha – Tourettův syndrom
- **Jiné poruchy chování a emocí (F98)**
- Neorganická enuréza denního či nočního typu
- Neorganická enkopréza
- Porucha příjmu jídla v útlém dětském věku
- Pika
- Poruchy se stereotypními pohyby
- Kóktavost
- Brebtavost

DIMENZIONÁLNÍ KLASIFIKACE

- - Poruchy chování
- - Osobností problémy, psychické problémy
- - Nevyzrálost
- - Socializovaná agrese

SOCIÁLNÍ KLASIFIKACE

- - Porucha chování se sociálním základem
- - Asociální porucha
- - Porucha chování antisociální rázu
- - Delikvence
- Dětská delikvence, prekriminalita, juvenilní delikvence
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1100627928-ta-nase-povaha-ceska/405235100011004-narod-nezletilych-vrahu/titulky>

ŠKOLSKÁ KLASIFIKACE – NEJDŮLEŽITĚŠJÍ PRO PEDAGOGY

- Poruchy chování vyplývající z konfliktu
- - záškoláctví, lhaní, krádeže
- Poruchy chování spojené s násilím
- - agrese, šikana, loupeže, juvenilní kriminalita a prekriminalita
- Poruchy chování související se závislostí

ZÁŠKOLÁCTVÍ

- Co je to záškoláctví???
- Proč žáci chodí za školu???
- Je záškoláctví to samé jako odmítání školy???

Typy záškoláctví

- **impulzivní**
- • předem neplánuje
- • reaguje náhled, nepromyšleně, odejde v průběhu vyučování
- • někdy absence trvá i několik dnů než se o situaci dozvědí rodiče
- • dítě často pokračuje v absencích ze strachu z následků, neví, co by mělo dělat
- **plánované**
- • účelové, plánované
- • nejrozumnější záminky
- • v situaci před zkoušením, neoblíbeným předmětem, neoblíbeným učitelem

Záškoláctví x Odmítání školy

Záškoláctví

- varianta agování
- souvislost s delikvencí, s rozvratnými činy

Odmítání školy

- druh neurotické reakce, úzkost, obavy

Druhy záškoláctví

- **Pravé záškoláctví** – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí
- **Záškoláctví s vědomím rodičů** – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý postoj ke škole nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti
- **Záškoláctví s klamáním rodičů** - existují děti, kteří dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, po které nemohou jít do školy a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody, tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů
- **Útěky ze školy** – žáci do školy přijdou, nechají si zapsat přítomnost a během vyučování na několik hodin odejdou, přičemž zůstávají v budově školy nebo ji na krátkou dobu opustí
- **Odmítání školy** – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže, např. v důsledku problémů ve škole souvisejících s obtížností učiva, při strachu ze šikany, či výskytu školní fobie nebo deprese

Co s tím?

- ◻ vedení lepší dokumentace o problému
- ◻ lepší pomoc žákům s rizikem chození za školu
- ◻ osnovy, které lépe vyhovují zájmům a potřebám žáků
- ◻ informovanost o důsledcích (právních, vzdělávacích)
- ◻ intervenční programy proti záškoláctví

Motivační prvky, proti záškoláctví

- .. odměny pro ty, kteří si v určitém období udrželi 100% docházku –diplomy, psací potřeby, lístky do kina, vstupenky na fotbal, do bazénu
- .. účast místních fotbalových klubů na podpoře programů dobré docházky a udělování diplomů a cen
- .. soutěž v docházce mezi třídami s týdenním vyhodnocením
- .. umožnění práce v programu proti záškoláctví pro žáky s omluvenými absencemi (peer program?)
- .. příprava aktivit, při kterých se zdůrazní rodičům jejich úloha při dodržování docházky
- .. péče o klima školy

LHANÍ

- **Lhaní** - je způsobem úniku z osobně nepříjemné situace, kterou dítě nedovede vyřešit jinak.
- **Pravá lež** – charakteristická úmyslem a vědomím nepravdivosti. Jde o obranný mechanismus, který má jasný cíl.
- **Dětská bájná lhavost** – uspokojuje alespoň na symbolické úrovni ty potřeby, které ve skutečnosti uspokojeny nejsou. V tomto případě se o poruchu chování nejedná do 7. roku dítěte.

- **Mytomanie** - nutné odlišit jiná psychiatrická onemocnění (bludy, obsese - nutkání atd.), u dětí většinou samovolně s věkem odezní, léčba je vždy obtížná a dlouhodobá, nutná pomoc psychologa, ev. psychoterapie, farmakologicky antidepresiva.

Lhaní u dětí po 7. roku života

- **Vzpoura.**
- Jedním z důvodů je **touha vymanit se z vlivu dospělých.**
- **Nedůvěra.**
- **Když řekne pravdu, už předem ví, že bude zamítnuta.** Je přece lehké vymyslet si to, **co rodiče chtějí slyšet**
- **Pohodlí.**
- **Často bývá příčinou nepravdivých tvrzení obyčejná lenost**
- **Nejistota.**
- Teenager může lhát i proto, že si **není jistý v zátěžových situacích.** Možná má **strach.**

Jak postupovat při zjištění že dítě lže

- **Zkuste zjistit proč. Možná, že až objevíte důvod jeho výmyslů, budete znát i řešení.**
- **Místo trestu odpovědnost. Dítě je připraveno, že za svou lež bude potrestáno. Nedělejte to, ale nechte je nést následky jeho chování.**
- **Zaved'te "nerovnováhu". Lež by se neměla vyplatit, pravdu je naopak třeba odměnit. Stačí projevit svou radost nebo dítěti upřímně poděkovat a říci mu, že si jeho pravdomluvnosti vážíte.**
- **Dejte jasná pravidla. Dítě by mělo vědět, že příště už nastanou sankce. Hned si také ujasněte jaké**

KRÁDEŽE

- Jedná se o chování, na které lze nahlížet z několika úhlů pohledu – podle účelu krádeže. Nicméně vždy je tímto chováním způsobena škoda druhé osobě.
- Krádeže často doprovází jiné typy rizikového chování. Například jde o způsob, jak získat prostředky na návykové látky, nebo může být krádež motivována rasistickými předsudky a podobně. Důležité je zjistit, zda dítě krádež předem plánovalo, nebo zda se jednalo o impulzivní reakci na jeho aktuální potřebu.

Typy krádeží

- **Dítě krade pro sebe** – v rámci uspokojení svých potřeb či získání si pozornosti okolí, zejména rodičů, a jde tedy o takzvané „volání o pomoc“.
- **Dítě krade pro druhé** – ve snaze získat přátele, zvýšit svůj společenský status.
- **Dítě krade v partě** – často se jedná o vstupní rituál do party, jeden z možných projevů šikany.
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100213/obsah/190142-preplnena-strediska-vychovne-pece>
- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/214904-misto-vyucovani-do-skateparku-zaskolactvi-v-cesku-na-vzestupu/>

AGRESE A AGRESIVITA

- **Agresivitu** klasifikujeme jako vnitřní pohotovost jednat útočně (rys osobnosti). Je to sklon (tendence) k **útočnému jednání**, které se transformuje do různých podob. V přírodě je to vlastně přirozená a nutná vlastnost živočichů, aby přežili. Agresivita je způsob reakce na podkladě **strachu**, přání (**frustrace**, žádosti), **hereditu** (dědičnosti), opuštění nebo tyranie.
- Agrese je **chování**, které **vědomě a se záměrem** (úmyslně) ubližuje, násilně omezuje svobodu a poškozuje jiné osoby nebo věci.

Vývoj agrese

- agrese bez vnějších projevů, probíhá pouze v myšlení dítěte
- agrese, která se projeví navenek, např. nadávkou, hrubým slovem, výhrůžkou
- agrese, která se projevuje destruktivním chováním – bouchnutím dveří, rozbíjením předmětů
- fyzické napadení druhé osoby

ŠIKANA

Metodický [pokyn](#) MŠMT definuje šikanu takto:

- „Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až

zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.“

Stádia šikany

- 1. stádium ostrakizmu
- 2. stádium fyzické agrese a přitvrzování manipulace
- 3. stádium vytvoření jádra
- 4. stádium kdy většina přijímá normy
- 5. stádium totalita (dokonalá šikana)

Vztah oběti a agresora - vývoj

- - návyk
- - pseudosvědomí
- - identifikace

Prevence šikany

- http://www.odyssea.cz/soubory/e_kurzy/jak_zlepsit_vztahy_v_nasi_tride_2_stupen_zs.pdf
- Primární
- Sekundární
- Terciární
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10318730018-polosero/211562222000001-polosero-sikana>

LOUPEŽE

- Kdo proti jinému užije násilí, nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci

VÝCHOVA

- Nařízená ústavní výchova
- Uložená ochranná výchova
- Výchovná opatření
- Ochranná opatření

- Trestní opatření

Trestní opatření

- Obecně prospěšné práce
- Domácí vězení
- Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné akce
- Peněžité opatření
- Peněžité opatření s odkladem
- Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- Zákaz činnosti
- Vyhoštění
- Odnětí svobody podmíněné
- Odnětí svobody nepodmíněné

ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ

Tradiční závislostní chování

- drogová závislost
- závislost na alkoholu
- tabakismus
- závislost na hracích automatech

Drogová závislost – typy

- *alkoholovo-barbiturátový typ* (alkohol, hypnotika, trankvilizéry - sedativa, anxiolytika)
- *amfetaminový typ* (látky obsahující efedrin, pervitin)
- *cannabisový typ* (látky obsažené v konopí, THC, hašiš, marihuana)
- *halucinogenový typ* (LSD, meskalin, psylocybin)
- *kathový typ* (látky v listech catha edulis)
- *opiátovo-morfinový typ* (morfin, heroin)

- *solvenciový typ* (toluen, benzin, inhalační narkotika)
- *tabákový typ*
- *kofeinový typ*
- *antipyretiko-analgetikový typ*
- *neuroleptikový typ* (antipsychotika, léky upravující chorobně narušené myšlení)
- *antidepresivový typ*

Drogová závislost – motivace

- interpersonální (uznání, komunikace, vzdor)
- sociální (identifikace se subkulturou)
- fyzická – přání fyzického uspokojení, uvolnění, odstranění fyzických potíží
- sensorická – stimulace zraku, sluchu, hmatu, chuti, smyslová sexuální stimulace
- emocionální – uvolnění od psychické bolesti, „řešení“ problémů
- politická – akt protestu, sympatizace s politickým hnutím
- intelektuální - únik z nudy, snaha produkovat originální nápady, zkoumání sebe sama
- kreativně estetická – vylepšení umělecké tvory (malování, hudba)
- filozofická – hledání smyslu života, nové pohledy na svět
- antifilozofická – zklamání při hledání smyslu života
- spirituálně mystická – získávat boží vize, komunikace s bohem (bohy)
- specifická – dobrodružství, ocenění...

Závislost na alkoholu

- společenská droga, součást mnoha sociálních rituálů
- naše společnost – **pro**alkoholní
- alkohol jako tzv. průchozí droga k nebezpečnějším látkám
- přitom alkohol – tzv. tvrdá droga, nicméně společensky tolerovaná

Závislost na alkoholu – fáze

1) **počáteční stádium**

- poznal účinky alkoholu, pocit dobré nálady
- zvyšuje se tolerance (vydrží stále více)

- alkohol je stále drogou, která dává a nic nebere

2) varovné stádium

- nejen podnapilost, ale i opilost – občas se to může stát každému
- hledá společníky
- zvyšuje se tolerance

3) rozhodné stádium

- jde víceméně o závislost, „okénka“
- alkohol je součástí metabolických procesů, ztráta kontroly
- racionalizační systém omluv svého pití

4) konečné stádium

- výrazné snížení tolerance alkoholu, málo vydrží, rychle se opije
- opilost i několikadenní (tahy), alkoholické psychózy – delirium tremens

Tabakismus – typologie kuřáků

- **příležitostný kuřák** – občas, zvyk, necítí potřebu, ale objeví-li se, uspokojí ji, bez komplikací v případě abstinence
- **návykový kuřák** – kuřácké zvyklosti, zatím bez psychické závislosti, lze ukončit bez větší námahy
- **psychicky závislý kuřák** – vůně, chuť, kuřácký ceremoniál, snaha o uvolnění, uklidnění, odstranění dysforie a pocitu prázdnoty
- **psychicky a fyzicky závislý kuřák** – farmakodynamické účinky nikotinu, emočně vegetativní prožitky, tělesná závislost – bušení srdce, návaly pocení, třes a neklid při abstinenci

Závislost na hracích automatech – kritéria

- progresivita procesu, posun hodnot a koncentrace na získání financí na další hru
- nerespektování mezí přijatelných ztrát, zaujetí hrou natolik, že ztrácí pojem reálné hodnoty peněz a diferencuje peníze na hru od financí na běžný život
- impulzivita v rozhodování o hře, podlehne okamžitým rozhodnutím navzdory racionální úvaze
- ambivalence k penězům, nevnímá tržní hodnotu peněz, hraje, když peníze má, ne aby je získal, neukončí hru, když vyhrává

- hráč dělá dluhy, ale bez agrese, zaplétá se do lží konstrukcí k zakrytí důvodů dluhů

Závislost na automatech – typy

- **Typ A** – snaha zopakovat hazardní jednání, znovuprožití hráčské zkušenosti, roste potřeba finančního vkladu, nezastaví se ani před protiprávními činy, nezdrženlivé rysy, společenská nepřizpůsobivost
- **Typ B** – potřeba útěku od reality ke hře, náhražka, zbavení se úzkosti, viny, nedostatečnosti, k problému se nedokáže přiznat, lže, zakrývá, tendence k neurotickému řešení problémů, nízké sebehodnocení, úzkostnost
- **Typ C** – největší neschopnost kontrolovat hru, podrážděnost při myšlence na ukončení hry, hru považuje za svou potřebu, nepřipouští si důsledky (izolace, ztráta statusu)

Závislost na hracích automatech – fáze

- 1) **stadium výher** – občasné hraní, fantazie velké výhry, přehnaný optimismus, zvyšování sázek, chlubí se nereálnými výhrami
- 2) **stadium prohrávání** – již patologické hráčství, neschopnost se hrou přestat, ztráta kontroly, hraní skrývá, financuje z dluhů, splácení odkládá, nárůst problémů v rodině i zaměstnání
- 3) **stadium zoufalství** – výrazné odcizení od rodiny, přátel, tendence obviňovat okolí za své jednání, trestné činy, rozpad rodiny, těžké duševní stavy, suicidální fantazie a pokusy

NOVÉ FORMY ZÁVISLOSTNÍHO CHOVÁNÍ

- netomanie – závislost na internetu
- závislost na televizi
- sexuální závislost
- závislost na práci
- patologické nakupování
- bulimie

Netomanie

- psychická závislost
- nicméně i fyzické potíže – krční páteř, špatné držení těla...
- obtížnější soustředivost

- sociální rovina – internet jako náhražka „skutečných“ interakcí a komunikace
- únik do nereálného, virtuálního, světa
- „bezpečná“ virtuální realita – dojem anonymity
- často sociální kontext – prohlížení emailů, příspěvků v sociálních sítích

Závislost na televizi

- podobné charakteristiky jako tzv. počítačová narkomani
- uzpůsobování životního programu televiznímu programu
- pasivita, apatie, snížená empatie, izolace
- nedostatek pohybu, vadné držení těla, ochablost, riziko očních onemocnění

Závislost na sexu

- akcelerace nutkavého neklidu a zvyšující se četnost různých sexuálních aktivit při zmenšující se satisfakci
- shodné rysy s drogovou závislostí v sociální oblasti – utajování, vina, dvojitý život, výčitky
- pravděpodobně – endorfiny (podobné opiátům) - fyziologická souvislost mezi drogovou závislostí a závislostmi, které nejsou vázány na nějakou látku
- spouštěčem je zřejmě slabé sebevědomí, pocit méněcennosti

Závislost na práci

- workoholici - nesourodá skupina
- negativní dopad na vztah, zejména k blízkým
- práce je považována za osobní přednost, zdroj nadřazenosti

Typologie workoholiků

- **urputný dřič** – neustále pracuje, ať je to potřeba či ne, únava, vyčerpání, chybné úkony, úrazy, nemoci, riziko nesprávného rozhodování
- **záchvatový typ** – bez objektivních důvodů, apatie – záchvat, neschopnost podávat dlouhodobý požadovaný výkon
- **hyperaktivní typ s poruchami pozornosti** – činnost, ale bez soustředění, bez dokončování, atmosféra rozruchu a zmatku
- **pracovní labužník** - pedant, perfekcionista, nepřiměřený čas i energie, očekává to i od druhých, problém je-li vedoucím

- **opečovávač** – silný altruista, obětuje se, často okázale

Patologické nakupování – oniomanie

- velká obchodní centra
- 2 – 10% procent dospělé populace, muži i ženy
- často souvislost se sebeobrazem (móda, kosmetika, šperky, elektronika)
- nutkání a silná touha nakupovat, nákupní tahy
- často věci, které nevyužije, nejčastěji se to děje v zimním období
- finanční problémy, zadlužení

Bulimie – patologické přejídání

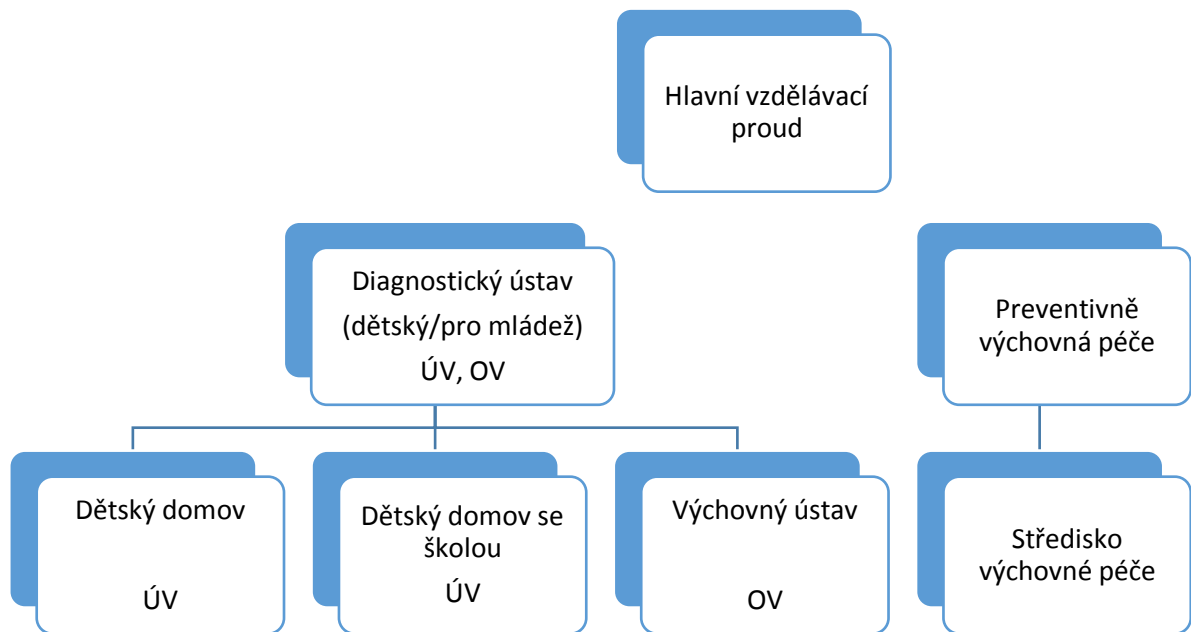
- porucha obživného pudu
- výlučně v tzv. vyspělých zemích
- nutně nemusí souviset s obezitou
- mentální bulimie (MKN) – syndrom charakterizovaný opakujícími se záchvaty přejídání a přehnanou kontrolou tělesné hmotnosti, které vedou jedince k aplikaci krajních opatření, aby zmírnil tloušťku, vyvolanou účinky požití potravy
  - neustálé zabývání se jídlem, neodolatelná touha po jídle
  - snaha potlačit účinek jídla – zvracení, laxativa, hladovění, léky – anorektika
  - chorobný strach z tloušťky

Literatura k adiktologii

Mühlpachr, Pavel. Sociopatologie. Brno: MU. 2008

Skála, Jaroslav. ...až na dno? Praha: Avicenum. 1988

ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ S PROBLÉMY A PORUCHAMI CHOVÁNÍ A EMOCÍ

Středisko výchovné péče

cíle a úkoly

prevence

odstranění či zmírnění již vzniklých PCH; eliminace negativního dopadu PCH

intervence - rozvoj osobnosti, sebepoznání, sociálního chování, náprava problémů v učení

spolupráce s rodinou

spolupráce se školou

spolupráce s ostatními institucemi

cílový klient

3 – 19, event. 26 let

děti a mládež s rizikem či s projevy PCH a negativními jevy v sociálním vývoji

jedinci propuštění z ÚV, OV při jejich integraci do společnosti

záškoláctví, nerespektování autorit (škola, domov), krádeže, kouření, útěky, šikana (agresor, oběť), vliv závadové party, lhaní, agresivní chování, experimenty (či konzumace) návykových látek

DIAGNOSTICKÝ ÚSTAV

- děti a mládež
  - na základě žádosti rodičů (zákonných zástupců) - preventivně-výchovná péče - důvodem poruchy chování
  - s nařízenou ÚV
  - s uloženou OV
  - zadrženým na útěku z jiných zařízení nebo od rodičů
  - nařízeným předběžným opatřením
- délka pobytu zpravidla 8 týdnů → komplexní diagnostika
  - diagnostická a zdravotní šetření,
  - probíhá vzdělávání, terapeutická činnost,
  - výchovná, sociální a organizační zajištění,
  - vedou k umístění dítěte do zařízení pro výkon ÚV a OV v územním obvodu diagnostického ústavu
- poskytují i nezbytnou péči dětem a mladistvým, zadrženým na útěku nebo policií při trestné činnosti, na základě rozhodnutí soudu o předběžném opatření
- základní organizační jednotka
  - výchovná skupina
  - člení se podle pohlaví nebo věku a jsou zřizovány max. 3 při počtu nejméně 4 a nejvíce 6 dětí
- děti školou povinné
  - chodí do tříd kde jsou vzdělávány podle vzděl. programů ZŠ, ZŠ praktické
- pro mládež s ukončenou povinnou školní docházkou
  - diagnostické třídy pro přípravu na budoucí povolání
- ve třídě max. 8 žáků

- po diagnostickém pobytu je dítě umístěno s předáním veškeré dokumentace a doporučením
  - zpět do rodiny
  - dětského domova - nemá závažné poruchy chování
  - dětského domova se školou
  - výchovného ústavu

DÚ – funkce

diagnostické

- formou pedagogických a psychologických činností

vzdělávací

- zjištění úrovně dosažených ZN, DO
- stanovení SVP

terapeutické

- prostřednictvím ped. a psych. činností směřující k nápravě poruch

výchovné a sociální

- vztahují se k osobnosti dítěte, rodinné situaci, nezbytné sociálně-právní ochraně

organizační

- souvisí s umisťováním do dalších zařízení

koordinační

- k prohloubení a sjednocení odborných postupů ostatních zařízení

DĚTSKÝ DOMOV

edukaci zajišťuje stát

pro děti s nařízenou ÚV

nemají závažné poruchy chování (umístěny ze sociálních důvodů)

- děti, o něž nemá, kdo pečovat nebo
- jimž nelze ze sociálních důvodů zajistit péči ve vlastní rodině, popřípadě náhradní rodinnou péči

zpravidla od 3 do 18 let (do 26 let)

- základní organizační jednotka
  - rodinná skupina – 6-8 dětí
  - 2-6 skupin
- děti navštěvují školy mimo DD podle věku

Úkoly DD

edukaci zajišťuje stát

pro děti s nařízenou ÚV

nemají závažné poruchy chování (umístěny ze sociálních důvodů)

- děti, o něž nemá, kdo pečovat nebo
- jimž nelze ze sociálních důvodů zajistit péči ve vlastní rodině, popřípadě náhradní rodinnou péči

zpravidla od 3 do 18 let (do 26 let)

- základní organizační jednotka
  - rodinná skupina – 6-8 dětí
  - 2-6 skupin
- děti navštěvují školy mimo DD podle věku

DĚTSKÝ DOMOV SE ŠKOLOU

edukace dětí s nařízenou ÚV

děti od 6 let do ukončení povinné školní docházky

mají závažné poruchy chování

nebo přechodnou či trvalou duševní poruchu

- vyžadují výchovně – léčebnou péči

zařazovány

- výjimečně i děti s uloženou ochrannou výchovou
- a nezletilé matky se závažnými poruchami chování, nebo duševní poruchou i s jejich dětmi

při přetrvání poruchy – přeřazení do výchovného ústavu

základní organizační jednotka

- rodinná skupina – 5-8 dětí
- 2 -6 skupin

ve škole třídy s max. počtem 8 dětí

vzdělávání podle programu

- základní školy,
- základní školy praktické,
- základní školy speciální

žáci jsou zařazováni do tříd podle ročníků

podle podmínek (počet dětí v jednotlivých třídách) je možné, aby bylo v jedné třídě zařazeno více ročníků

VÝCHOVNÝ ÚSTAV

zařazeny děti starší 15 let

se závažnými poruchami chování

na základě nařízené ÚV nebo uložené OV

může být umístěno i dítě starší 12 let – na základě uložené ochranné výchovy a se závažnými poruchami chování

základní organizační jednotka

- výchovná skupina – 5-8 dětí;
- 2-6 skupin

ve škole při zařízení třídy s max. počtem 8 dětí

je zde možno dokončit si povinnou školní docházku a střední vzdělání – nejčastěji se zřizuje

- Praktická škola
- Odborné učiliště
- SOU

pro ty, co se nepřipravují na budoucí povolání může být zřízena pracovní-výchovná skupina

Funkce VÚ

výchovné

vzdělávací

sociální

jako součást se zřizuje ZŠ, nebo SŠ

ve třídě více ročníků

zákon 109/2002

o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Literatura:

- o VOJTOVÁ, Věra. *Kapitoly z etopedie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 136 s. ISBN 978-80-210-4573-6